

Stoppen of afbouwen met anti-depressiva.

In de praktijk is er vanuit patiënten, naasten, apothekers en artsen behoefte aan handvatten voor het afbouwen van antidepressiva. Het afbouwen van SSRI's en SNRI's is in 2018 in het 'Multidisciplinaire document Afbouwen SSRI's en SNRI's' beschreven.

Het onderbreken of abrupt staken van antidepressiva wordt vaak geïnitieerd door patiënten die hun medicatie willen stoppen en kan leiden tot een complex fysiologisch en neuropsychiatrisch syndroom aangeduid als het antidepressivumdiscontinueringssyndroom (ADS). De symptomen die bij ADS optreden (zie hieronder), worden ook onttrekkingssymptomen genoemd om verwarring met de term onthouding, dat bij middelenmisbruik en afhankelijkheid optreedt, te voorkomen.

Het optreden van ADS is niet exclusief geassocieerd met selectieve serotonine-heropnameremmers (SSRI's) en serotonine-noradrenaline heropnameremmers (SNRI's), maar ook met het afbouwen van TCA's en MAO remmers.

Symptomen van het antidepressivumdiscontinueringssyndroom (ADS) en onderscheid met terugval of recidief

Symptomen van ADS kunnen worden ingedeeld in:

- Griepachtige verschijnselen zoals hoofdpijn, lethargie, zweten, rillingen, moeheid, eetlustvermindering, spierpijn
- Slaapstoornissen zoals slecht inslapen en nachtmerries
- Gastro-intestinale symptomen zoals misselijkheid, braken, diarree en anorexie
- Evenwichtsproblemen zoals duizeligheid en coördinatiestoornissen
- Sensorische symptomen zoals sensaties van elektrische schokken, paresthesieën en palinopsie (het lang aanhouden van nabeelden)
- Psychische klachten zoals angst, somberheid en prikkelbaarheid/irritatie of het optreden van (hypo)manie (ontremming)
- Extrapiramidale verschijnselen zoals bewegingsstoornissen en tremoren

- Overige verschijnselen zoals cognitieve stoornissen en hartritmestoornissen.

Het Engelse acroniem FINISH kan behulpzaam zijn om de belangrijkste symptomen van ADS van antidepressiva (en dan met name bij SSRI's en SNRI's) te onthouden: Flu-like symptoms, Insomnia, Nausea, Imbalance, Sensory disturbances, Hyperarousal.

Onderscheid tussen ADS en terugval/recidief

De psychische klachten van ADS worden vaak ten onrechte geïnterpreteerd als een terugval of recidief van de stemmings- of angststoornis. Het onderscheid tussen symptomen van ADS en een terugval in of recidief van de depressie of angststoornis is van belang, maar niet altijd eenvoudig te maken.

ADS ontstaat meestal binnen een paar dagen na het stoppen van een antidepressivum, of, minder vaak, na het verlagen van de dosis. Het tijdstip van aanvang hangt meestal af van de eliminatiehalfwaardetijd van het antidepressivum. Het ontstaan van ADS meer dan één week na stoppen of dosisverlaging is ongebruikelijk. Symptomen van ADS verdwijnen meestal snel (binnen enkele uren) en volledig binnen 24 uur als de oorspronkelijke dosis van het antidepressivum, of een farmacologisch vergelijkbaar middel, wordt hervat. De meeste symptomen van ADS na het stoppen van antidepressiva verdwijnen spontaan. Terwijl sommige reviews 1 dag tot 2-3 weken vermelden [Haddad 2001, Haddad 2007, Shelton 2001, Warner 2006], wordt ook een periode tot 6 weken genoemd, afhankelijk van de eliminatiehalfwaardetijd van het antidepressivum. Als de symptomen na herstarten van het antidepressivum, of hervatten van een eerdere hogere dosering, zonder restklachten binnen enkele dagen verdwijnen, is er hoogstwaarschijnlijk sprake van symptomen van ADS. Als opnieuw ontstane stemmings- of angststoornissen langer duren dan één week na het afbouwen is er mogelijk sprake van een terugval in of recidief van de depressie of angststoornis .

Behandeling van ADS

Bij milde tot matige ADS is geruststelling vaak voldoende en is geen verdere behandeling nodig. Bij symptomen van ADS na verlaging van een dosis, kan in afstemming met de patiënt (en eventueel de naaste) de volgende verlaging worden uitgesteld, tot de klachten zijn verminderd.

Als de symptomen van ADS ernstig zijn, verdient het de voorkeur om het antidepressivum te verhogen of opnieuw te starten met de laagste dosis

waarbij de symptomen afwezig of acceptabel waren, gevolgd door meer geleidelijke afbouw, met, naast uitleg over ADS, indien nodig, aanvullende behandeling zoals bijvoorbeeld met Benzodiazepinen (bij voorkeur niet langer dan 2 weken, worden gebruikt voor symptomen zoals slapeloosheid en angst).

Informatie voor patiënten

<https://depressievereniging.nl/themas/depressie-en-medicatieafbouw/>

Bron:

- Multidisciplinair document 'Afbouwen Overige Antidepressiva' (anders dan SSRI's en SNRI's)
- Multidisciplinaire document Afbouwen SSRI's en SNRI's'